

Velika ruska ofenziva na severni fronti

Dve italijanski diviziji ujeti zapadno od Rostova. Ostanke razbitih nacističkih armad še vedno beže pred Rusi. Nemške oklopne kolone prebile bojno črto med Tobrukom in Rezeghom. Angleži potopili tri italijanske bojne ladje v operacijah na Sredozemskem morju

Bern, Švica, 4. dec.—Posebno poročilo iz Moskve pravi, da so sovjetske čete začele veliko ofenzivo na vsej severni fronti, ki se razteza od Kalinina do Leningrada, da zmanjšajo pritisk nemške oklopne sile na centralni front. Pozorišče najbolj srditih bitk je na ozemlju ob Ilmenskem jezeru, 120 milj južnovzhodno od Leningrada. Nacistička bojna črta ob reki Volkov je bila prebita in več krajev je sovjetski ofenzivi.

London, 4. dec.—Sem dospelo poročilo se glasi, da so Rusi ujeli dve italijanski diviziji, kateri so Nemci vrgli na fronto na zapadni strani Rostova, ruskega pristaniškega mesta ob Črnem morju, ki ustavljajo prodiranje sovjetskih armad.

„Italijani so se podali takoj, ko so dospeli do bojne črte,“ pravi poročilo. „Pritoževali so se, da imajo živiti in gorkih oblik.“ Poročilo dostavlja, da se zadnji oddelki armade feldmaršala Walda von Kleista obupno bore proti Rusom, da ustavijo njihovo prodiranje proti Taganrogu, ki leži 40 milj zapadno od Rostova.

London, 3. dec.—Ostanke nemških armad na fronti pri Rostovu še vedno beže pred Rusi, se glasi radijsko poročilo iz Moskve. Ti se umikajo s tako naloženo kot pri Mariupolu, da jih ruske čete ne morejo dohiteti. Glavne enote nemške oklopne sile, kateri poveljuje feldmaršal Ewald von Kleist, so v pasti in preti jim uničenje.

S. A. Lovozov, sovjetski podkomisar za zunanje zadeve, ki se nahaja v Kujbiševu, je izjavil po radiu, „da je zlom nemške oklopne sile na južni fronti popoln. Pravljica o nepremagljivosti Hitlerjevih armad je pokopana. Poraz nemške oklopne sile na ruskih frontah ni prvi in ne bo zadnji. Sovjetske čete bodo zadale težke udarce tej sili v vseh krajih. Nemški pokusi, katerih cilj je okupacija Moskve, so se izjalovili na vsej črti. Če pol milijona nemških vojakov je bilo ubitih, ranjenih in ujetih v teh poskusih.“

Druga vest pravi, da so „bili Nemci tepeni v bitkah z Rusi tudi na fronti pri Stalinogorsku. Tri nacističke motorne divizije so bile deloma zdrobljene in deloma razpršene na tej fronti v sovjetski protiofenzivi. Ruske čete so reokupirale več mest in valov.

Nadaljnji komunikacije pravi, da je tisoč nemških častnikov in vojakov padlo v bitki z Rusi v nekem kraju leningradske fronte.

Berlin, 3. dec.—Vojaški krogi poročajo, da so nemške kolone prebile rusko obrambno črto na severni fronti v več krajih in prizadale težke izgube sovražniku. Druge nemške kolone se odločno bore proti Rusom na južni fronti. Vrhovno poveljstvo je prej priznalo umik čet na tej fronti.

Hitler je vrgel nove armade na moskovsko fronto. Nemške čete so zasedle pozicije na severni fronti in južni strani Moskve. Nacisti so zankali sovjetsko poročilo, da so bile nemške armade pogane 40 milj daleč zapadno od Rostova, pristaniškega mesta ob Črnem morju, kjer se odpira pot proti Kavkazu in pokrajinam. Nemške čete, pravi nacisti, so izvršile več uspešnih naskov na ruske pozicije pri Ribinsku, industrijskem mestu, ki leži 175 milj severno od Moskve, in na one pri

Gradnja vojaških baz na otokih

Kooperacija med Ameriko in Anglijo

Washington, D. C., 3. dec.—Iz zanesljivih virov se doznavajo, da Amerika kooperira z Veliko Britanijo in morda tudi z generalom Charlesom de Gaulleom, voditeljem vseh svobodnih Francozov, pri konstrukciji militarnističnih baz na otokih na Pacifiku ob 5000 milj dolgi črti, ki se razteza od Havajskega otočja do Avstralije. Namig o militarnističnih aktivnostih na nekem britkem otoku na Pacifiku je prišel zadnji teden, ko je mornarični departament posvaril parnike, naj se ne približajo temu otoku brez dovoljenja.

Na otoku Palmyri, ki je ameriška posest, so bile zgrajene nove letalske in mornarične baze. Poročila govore o transportaciji delavcev in materiala preko Honolulu na britske Fijiske otoke v južnem Pacifiku. Ti otoki so oddaljeni 1800 milj od Avstralije.

Ameriški otok Samoa je nadaljnja prehodna točka do južnega Pacifika. Kongres je že pred meseci dovolil milijone dolarjev za konstrukcijo letalskih in mornaričnih oporišč na tem otoku.

Na črti med Ameriko, Avstralijo in Novo Zelandijo je na stotine otokov, ki bodo lahko služili operacijam v slučaju izbruha vojne med Ameriko in Japonijo. Ti leže ob prometni liniji med Japonijo in Južno Ameriko. General Henry H. Arnold, načelnik ameriške letalske sile, je nedavno naznanil pospešitev konstrukcije letališč ob severnem Pacifiku na obrežju Alaske.

Amerika prizna neodvisnost Sirije

Državni departament izrazil simpatije ljudstvu

Washington, D. C., 3. dec.—Ameriška vlada je namignila, da bo priznala neodvisnost Sirije in Lebanona kakor hitro se bo mednarodna situacija izpremenila. Mandat nad obema deželama je imela do zadnjega junija Francija, dokler niso angleške in svobodne francoske čete porazile armade premierja Petaina.

General Charles de Gaulle, vodja vseh svobodnih Francozov, in general Georges Catroux, njegov reprezentant na Bliskovem vzhodu, sta proglasila neodvisnost Sirije 16. septembra, nakar je bil Tajeddine El Hassani imenovan za prvega predsednika sirijske republike. Velika Britanija je formalno priznala republiko 28. oktobra.

Kot uvod v ameriško priznanje so potrebna pogajanja s sirijsko republiko glede pravic ameriških državljanov, ki se nahajajo tamkaj. Trgovinski dogovor, ki ga je sklenila Amerika z generalom Weygandom, francoskim velekonzulom v Afriki, je bil suspendiran, ko je Petainova vlada odstavila generala pod pritiskom nacističke Nemčije.

„Ameriška vlada in narod sta vedno simpatizirala z ljudstvom Sirije in Lebanona,“ je izjavil državni departament. „Iz tega razloga ta vlada pozdravlja vsak korak, da se uresniči težnje ljudstva, izmed katerih je neodvisnost prva in glavna.“

Državni tajnik Hull je prej naznanil, da bo motril odnose med Združenimi državami in Francijo v luči razvoja dogodkov in poglobitve kooperacije med Petainovo vlado in nacističko Nemčijo.

Državni tajnik Hull je prej naznanil, da bo motril odnose med Združenimi državami in Francijo v luči razvoja dogodkov in poglobitve kooperacije med Petainovo vlado in nacističko Nemčijo.

Domache vesti

Nov grob v Wisconsinu
Sheboygan, Wis.—Pred dnevi so tukaj pokopali rojaka Franka Zavinška, starega 64 let, ki je umrl v bolnišnici v Fond du Lacu, Wis. Druge podrobnosti niso znane.

Milwaukee poroke
Milwaukee.—Poročno dovoljenje so dobili zadnje dni Louis Kovačič ml. in Dorothy Rudolf ter Lucas Uršič in Magdalena Sternig.

Pisatelj orisal nacijske cilje
Berlin, 3. dec.—Članek, ki ga je objavil francoski pisatelj Jacques Chardone v listu La Gerbe, ki je pod nacistiko kontrolo in izhaja v Parizu, so ponatiskali nemški listi. Ta omenja nacističke cilje v sedanji vojni, ki pa ne vključujejo obdrževanja pokrajin zapadne Evrope, katere so okupirale Hitlerjeve armade, in ne uničenja britanskega imperija.

Chardone pravi, da članek izraza mnenje vodilnih nacistov. On in drugi francoski intelektualci so nedavno potovali po Nemčiji in konferirali z nemškimi oblastniki. Glavni cilj nacističke Nemčije je rekonstrukcija Evrope in vse, kar zahteva od podjarmljenih narodov, je razumevanje. Nacisti vidijo nevarnost samo na vzhodu, s strani boljše Rusije. To je treba uničiti, kar bo v korist ne samo Nemčiji, temveč vsej Evropi.

„Hitler ni za zdrobitev angleškega imperija,“ pravi Chardone. „To lahko rečem na podlagi zagotovil, katere sem dobil od člana Hitlerjeve vlade in drugih nemških voditeljev. Vse, kar Nemčija želi, je razumevanje s strani ljudstev v zapadni Evropi.“

S katerim članom nemške vlade je Chardone govoril, članek ne pove. Domneva je, da se je sestel z Goebbelsom, ministrom nacističke propagande. Prej objavljena poročila so se glasila, da se Nemčija trudi za sklenitev miru z Veliko Britanijo. Franz von Papen, nemški poslanik v Turčiji, je javno izrazil željo glede sklenitve miru z Anglijo in sugestiral, naj Turčija prevzame vlogo posredovalke.

Nacistički krogi še vedno naglašajo, da sedaj ni čas za mirovna pogajanja. Nemčija ima ogromno vojno v svojih rokah, ki mora biti končana z njeno zmago. Šele potem se bo lahko govorilo o bodočnosti.

Australska vlada proti konskripciji
Canberra, Avstralija, 3. dec.—Premier John Curtin je v komentarju glede vojaške konskripcije, katero zahteva Legija veteranov, izjavil, da je to vprašanje, kadar se je pojavilo v zgodovini Avstralije, povečalo narodno neenotnost. Parlament je priznal to dejstvo in v skladu tega se je izrekel proti konskripciji za vojaško službo na drugi strani morja. V avstralsko armado prihaja dovolj prostovoljcev, kar je dokaz, da konskripcija ni potrebna.

Število federalnih uslužbencev se povečalo
Washington, D. C., 3. dec.—Komisija za civilno službo poroča, da je število uslužbencev v izvršilnem oddelku federalne vlade naraslo na 1.487.925 od avgusta do septembra. Število nameščenecv v uradih, ki spadajo v področje vojnega departementa, je znašalo 397.963 ob koncu septembra, deset odstotkov več kot v istem mesecu preteklega leta.

Trije bolgarski komunisti obsojeni v smrt
Sofija, Bolgarija, 3. dec.—Vojaško sodišče v Varni je obsodilo tri komuniste v smrt. Vsi so bili spoznani za krive sabotaže na železnih.

Italija razgalila protifašistično zaroto
Rim, 3. dec.—Časniška agentura Stefani je razgalila rebelne aktivnosti pete kolone proti fašističnemu režimu, sabotažo v velikem obsegu, zaroto proti življenju Mussolinija in masna klanja. Zarotniki in oboroženi špioni so operirali v Trstu in okolici, razbijali vlake in municijske tovarne. Na stotine Italijanov je bilo ubitih pri eksplozijah. Enajst vodilnih zarotnikov policija še ni dobila v svoje roke. Agentura pravi, da je Mussolini le po čudežnem naključju ušel smrti, ker se je atentat nanj ponesrečil. Zarota proti njegovemu življenju je bila skovana v Kobaridu l. 1938.

(Ameriška časniška agentura Associated Press je na podlagi govorice, ki so krožile v Rimu, 7. novembra poročala, da je bil Mussolini lahko ranjen v atentatu. Fašistični krogi so takrat zanikali poročilo in izjavili, da je izmišljeno.)

Protifašistična revolucija je bila pod kontrolo tuje sile direktno in nedirektno, pravi Stefani. Za to so bili odgovorni v veliki meri zarotniki, ki so se vthotapili v Italijo iz Jugoslavije.

„Mnogo odgovornih oseb je bilo udeleženih v zarotniškem gibanju,“ poroča Stefani. „Šestdeset zarotnikov je policija aretirala. Med temi je več komunistov in demo-liberalcev. Obraznava proti obtožencem se vrši pred posebnim tribunalom za zaščito države. Glavni stan zarotnikov, prejetih s sovražstvom proti Italiji, je bil v Trstu, toda njegove korenine so segale tudi v okoliške kraje. Zarotniki so zlorabljali slovensko manjšino, da zanetijo revolto proti Italiji. Komunisti so nameravali ustanoviti sovjetsko državo, ki naj bi vključevala vse pokrajine v Italiji, v katerih živijo Slovani.“

Teroristični čini, katere so izvršili člani zarotniškega kroga, vključujejo eksplozije v municijskih tovarnah v Piacenzi 8. novembra, v Bologni 25. avgusta in v Ciani 25. februarja l. 1940. Dokaz, da so bili zarotniki orodje tuje sile, se razodeva v zbiranju in razpečevanju orožja, v napadih na šolska poslopja in razdejvanju železnice proge v bližini Trbiža. Oblasti so že dobile priznanja, da so zarotniki napadli most ob italijansko-nemški meji pri Arnoldsteinu.

Zarotniki so podžigali revolto med prebivalci in vojakmi. Slednje so pozivali, naj desertirajo iz armade. Špionaža je bila razpredena na široki podlagi in orožje za revolto je bilo pripravljeno.

V dvorani tržaškega sodišča, kjer se vrši obravnava proti zarotnikom, je razloženo teroristično orožje. To tvorijo delci onega, ki so ga avtoritete zasegle v tajnih skladiščih. V trdnjavi Bazovici se nahaja orožje in strelivo, ki ga je policija zaplenila. To vključuje strojnice, puške, revolverje, bombe, ročne granate in dinamit.

Mnogo voditeljev terorističnega gibanja je imelo zveze z organizacijo, ki je obstajala v Jugoslaviji. To so tvorili povečini begunci, kateri so imeli oporo pri tuji sili.

Med prvimi, katere so oblasti zaslišale, je bil Vittorio Sossi, študent, ki je pohajal inženirsko šolo. On je bil glavni vodja rebelnega gibanja med študenti. Sossi je pri zaslišanju orisal

Na stotine ljudi ubitih pri eksplozijah

PONESREČEN ATENTAT NA MUSSO-LINIJA

rebelno in zarotniško gibanje v vseh podrobnostih, značaj in cilje tega gibanja in povedal imena vseh, ki so ga vodili. Po zaslišanju Sossija je bil prijel Milan Bolisi, ki je priznal krivdo.

Na nekem sestanku, ki se je vršil v mestu ob italijansko-jugoslovanski meji, je nadaljnji zarotnik po imenu Leben razpravljali s sozarotniki o napadih na municijske tovarne. Agentura Stefani pravi, da je bil Leben ubit v bitki s policijo, ki se je vršila v bližini Ljubljane.

Dies udaril po uradnikih unij CIO

Debata o protistavkovnih načrtih

Washington, D. C., 3. dec.—Kongresnik Martin Dies, demokrat iz Texasa in načelnik odseka, ki preiskuje neameriške aktivnosti, je predložil zborniki evidenco, da podpre obdolžitve, da imajo zločinci in komunisti visoke pozicije v unijah Kongresa industrijskih organizacij. Med uradniki unij CIO je 34 članov komunistične stranke, med temi Harry Bridges, kateremu proti deportacija v Avstralijo, kjer je bil rojen.

Dies je podal seznam imen 30 uradnikov unij CIO, ki so bili aretirani in obsojeni v zapor zaradi različnih zločinov. Ti so vključevali tatvine, požige, rop, vlome, kriminalne napade, izsiljevanja in zarote. Kongresnik je izrekel te obdolžitve v teku debate o protistavkovnih načrtih. Naglasil je, da bo glasoval za te načrte z namenom, da obvaruje poštene delavce pred zločinci in raketirji, ki so se pozvzpeli na visoke pozicije v unijah.

„Mnogi trdijo, da je treba delavske aktivnosti omejiti v interesu narodne obrambe,“ je rekel Dies. „Jaz pravim, da je treba osvoboditi delavce v interesu narodne obrambe. Kjer so komunisti in zločinci nadeli delavcem okove, morajo biti ti zlomljeni.“

Kongresnik Richard J. Welch, republikanec iz Californije, je posvaril kongresnike pred sprejetjem protistavkovne zakonodaje. „Maksimalna produkcija se lahko doseže na drugi način, z ustanovitvijo posredovalne masinerije, ne pa z drastičnimi zakoni proti stavkam,“ je dejal.

Debata, ki se je pričela ta teden o protistavkovnih načrtih, se bo nadaljevala. Namen vseh načrtov je preprečitev stavk v obrambnih industrijah.

Willkie bo obiskal Avstralijo

Canberra, Avstralija, 3. dec.—Člani vojnega kabineta so bili informirani, da bo Wendell Willkie, predsedniški kandidat republikanske stranke l. 1940, obiskal Avstralijo v bližnji bodočnosti. On je zagovornik vsestranske ameriške pomoči Veliki Britaniji in njenim zaveznikom v vojni proti osi.

Illinoiski rudarji dobili podporo

Chicago, 3. dec.—Okrog 16.000 illinoiskih rudarjev je dobilo podporo iz brezposelnostnega sklada v vsoti \$950.000 v smislu odloka, katerega je sinoči objavil Francis B. Murphy, državni delavski direktor. Podpora je bila nakazana rudarjem za dobo, ko so morali počivati v teku pogajanj med kompanijami in rudarsko unijo glede sklenitve nove pogodbe zadnjo pomlad.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima slik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (December 31, 1941), poleg vašega imena
na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-
vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Na katero stran vleče veter

Pod gornjim naslovom je Slavonic Bulletin, ki izhaja v angleščini v New Yorku, zadnji teden objavil sledeče zanimivo poročilo, iz katerega menda odseva sentiment med ameriški Hrvati:

Vlado Količ, znani hrvaški muzikant na gosli, ki je poleg godbe zainteresiran tudi v politiko, je v zadnjem avgustu razposlal na vsa društva Hrvatske bratske zajednice polo z vprašanji, da izve približno mišljenje 800,000 Hrvatov v Združenih državah in Kanadi glede bodočnosti Jugoslavije. Tukaj slede vprašanja in odgovori, ki jih je prejel vprašatelj:

1) Ali se strinjate za "neodvisno hrvaško državo", katero je ustanovil dr. Ante Pavelić s pomočjo Hitlerja in Mussolinija? — Stoodstotni odgovor je bil "NE".

2) Ali priznavate italijanskega princa Aimona za kralja Hrvatov? — Člani društev HBZ so odgovorili sto odstotkov "NE".

3) Ali mislite, da ima dr. Ante Pavelić prav, ko se imenuje voditelj hrvaškega naroda? — Odgovor sto odstotkov je bil "NE".

4) Ali priznavate aneksijo Dalmacije, Istre, Črne gore in jadranskih otokov po Italiji? — Članstvo HBZ je stoodstotno odgovorilo "NE".

5) Ali priznavate Vladimirja Mačka in hrvaške poslance, izvoljene od ljudstva, za voditelje hrvaškega naroda? — Stoodstotni odgovor je bil "DA".

6) Ali obsojate persekucije Srbov na hrvaških tleh? — Odgovor: 92 odstotkov je reklo "DA" in osem odstotkov "NE", namreč glede onih Srbov, ki so prej persekurali Hrvate.

7) Ali ste za zmago demokracije in osvoboditev Jugoslavije? — Odgovor: 65 odstotkov je glasovalo "DA", 20 odstotkov "DA s pomočjo Rusije" in 15% "DA, če Amerika stopi v vojno".

8) Ali ste zato, da se bolgarsko ljudstvo osvobodi nemško-italijanske koburške dinastije in da se Bolgarija priključi kot avtonomna država Veliki Jugoslaviji, ki se naj raztega od Jadranskega do Črnega morja? — Odgovor: 90 odstotkov "DA" in 10% "DA", če je bolgarsko ljudstvo s tem zadovoljno.

9) Ali boste podpirali novo Jugoslavijo, sestavljeno na federalni podlagi in ustavi, v kateri bo vsaka narodnost imela popolno avtonomijo, vse skupaj pa federalno vlado in zbornico? — Odgovor je bil sto odstotkov "DA".

10) Ali ste zato, da bo kralj Peter II. kralj nove Jugoslavije? — Odgovor: 95 odstotkov je reklo "NE" in pet odstotkov "DA".

11) Ali boste podpirali ustanovitev federativne republike Jugoslavije združene z Bolgarijo? — Odgovor je bil sto odstotkov "DA".

12) Ali boste podpirali organiziranje jugoslovanske prostovoljske legije za osvoboditev Bolgarije in Jugoslavije? — Stoodstotno "DA".

Gornje objavljamo, kolikor je vredno. Ne vemo, koliko odstotkov članstva HBZ predstavljajo gornji odgovori in kako se je to glasovanje sploh izvršilo, prvič zdaj slišimo o tem, vendar se nam zdi, sodeč po sentimentu ameriških Hrvatov, ki ga opažamo dnevno — pri tem pa docela ignoriramo Paveličeve pristaje, katerih je v Ameriki komaj peščica — da je odgovor na 10. vprašanje pravilen.

In če bi danes dali isto vprašanje na glasovanje članstvu slovenskih podpornih organizacij v Ameriki, bi dobili približno enak odgovor: 95% za republiko in pet odstotkov za monarhijo!

Kaj mislite, kako bi glasovali naši rojaki v starem kraju, če bi imeli glede tega vprašanja popolnoma svobodno glasovanje potem, ko bodo prosti vsake nacijske in fašistične strahovlade? —

Demokracija koraka

Počasi, tako sigurno koraka demokracija od stopnice do stopnice navzgor tudi v Združenih državah. Federalno vrhovno sodišče je pravkar razsodilo, da je postava države Californije, katere omejuje naseljevanje v njenih mejah državljanom iz drugih držav Unije, protustavna in krivična. Razsodba se tiče Okijeve, bednih farmarjev, ki so se zadnja leta v trumah izseljevali iz "prašnega pasu" v Californijo in druge sosednje države.

Federalna ustava daje prebivalcem Združenih držav svobodno gibanje po vsej republiki. Posameznikom se ta pravica malokdaj krši, če pa se gibljejo, to je preseljujejo cele množice, tedaj bomo zadeli ob protivne ukrepe v celi vrsti držav. Teh tiranskih ukrepov, ki bijejo vsaki pošteni demokraciji v obraz, mora biti zdaj konec.

Vrhovno sodišče je zelo priložnostna pot za uvajanje demokracije, če je večina njegovih članov zavedno demokratičnih. Nede-mokratičnih zakonov je pa še dosti v Ameriki. Naj se vrhovno sodišče hitro spravi na primer nad volilni davek v južnih državah in izbrise tudi to sramoto, katere baje demokraciji v obraz. Polagoma, korak za korakom, se bi Amerika na ta način očistila vseh grdih madežev, ki ji ne delajo nobene časti.

Kri ni voda! Pomagajmo nesrečnikom v stari domovini! Oni danes ne morejo prositi, kajti njihova usta so zavezana. . . Prosimo mi zanje! Prispevajte v sklad slovenske sekcije Jugoslovanskega pomožnega odbora!

Glasovi iz
naselbin

Nov grob

Piney Fork, O. — Tukaj je preminul 27. nov. po enem tednu bolezni Fred Steffl, star član društva 176 SNPJ. On je bil 14 let član našega društva in je plačeval najvišji asessment, toda bil je toliko srečen, da ni dobil nobene podpore od jednote. Imel je več let stalno delo kot inšpektor na železnici, kjer je pregledoval vagone.

Ob smrti je bil star 62 let in v Ameriko je prišel s svojo materjo s Češkega, ko je bil star dve leti. Bil je še pri štirih drugih podpornih organizacijah, ki so mu položile lepe vence na njegovo krsto. Bil je zelo priljubljen v naselbin in po mišljenju svobodomislec. Pokopan je bil na pokopališču na Blainu 30. nov. ob veličastnem civilnem pogrebu. Tukaj zapuščena žena, podružnjeno hči in dva brata, katerim globoko sožalje, pokojnemu pa blag spomin!

Nace Ziemberger.

Je hvalažen Stricu Samu

Lloydell, Pa. — Danes, ko to pišem, je zahvalni dan — v Pennsylvaniji smo imeli "republikanskega" to je 27. novembra. Zahvaljujemo se vsak po svoje. Jaz sem najbolj hvalažen Stricu Samu, ker me je pred 20 leti sprejel v to deželo in me rešil krvočelnih rok diktatorja Mussolinija. Smili se mi naš primorski narod, ker mora že toliko let prenašati taka zločina in nasilja. Toda prišla bo ura odrešenja, ko se bo spet pesem "Slovani na plan" svobodno pela. Upam in želim, da ta dan ni več daleč.

Delež se tukaj pet dni v tednu, zaslužek pa je vsakovrsten. V tej okolici obratujejo vsi premogovniki z modernimi stroji. Pred polomom kompanije leta 1939 je nas delalo v rovu št. 4 nad 350 in produkcija na dan je znašala do 900 ton. Sedaj nas dela 150 delavcev, toda dnevna produkcija znaša 1400 do 1600 ton, kar pomeni, da znaša produkcija na delavca skoraj petkrat več kot je znašala komaj pred par leti. Zdjaj pa pogledaj zaslužek. Kako se dela, vsako ve, ki je zaposlen pri taki mašineriji.

Obične volitve so končane, zdaj bodo prišle na dnevni red pa volitve pri društvih. Za davčnega kolektorja je bil tukaj izvoljen Slovenec John Jereb.

Ralph Jerman.

Kako je prišel do novega klobuka

White Valley, Pa. — Precej je bilo kritiziranja po zadnji konvenciji SNPJ, toda kot izgleda, bo kmalu vse pozabljeno, kot je bilo še po vsaki konvenciji. Nekateri so imeli dobro kritiko, nekateri pa tudi ne. Precej je bilo kritike radi sedeža ali mesta prihodnje konvencije, ker je večina glasovala za Eveleth, Minn., namesto za Detroit. Najpovem, kaj se mi je s tem v zvezi pripetilo na konvenciji.

Konvenčni predsednik me nekoga dne imenuje za vratarja, nakar se odstranim in prevzamem svoje mesto pri vratih kot reditelj. Okrog 11. ure pride nekdo pred vrata. Vprašam ga,

če je član SNPJ ali SSPZ. Nekaj časa je molčal, potem pa odgovoril, da je njegova žena delegatka. Rečem mu, da je potem tudi on Slovenec, kar potrdi in pravi, da je tudi član jednote. Tako sem ga pustil v dvorano. Pri vratih je bila mala miza, na kateri sem imel svoje stvari in tudi svoj klobuk. Na to mizo tudi novodošlec dene svoj klobuk poleg mojega, nekaj časa posluša in potem vzame klobuk z mize, toda namesto svojega je vzel mojega. Ker ni bilo drugega na mizi, sem potem jaz vzel njegov klobuk.

Po kosilu pride neki delegat in me vpraša, če imam svoj klobuk. Odgovoril sem, da ne, ker mi ga je nekdo zamenjal. On odvrne, da sem ga jaz nekemu človeku, ki se sedaj jezi v restavraciji, da bo poklical policaja. Pravim, naj ga kar pokliče in grem v restavracijo, kjer res najdem tistega "lonemana", ki je postal drugačne volje, ko je dobil svoj klobuk nazaj, jaz pa svojega.

Omenil sem že, da nekaterim ni dovolj, ker se bo prihodnja konvencija vršila v Minnesoti namesto v Detroitu. Ko je bilo to vprašanje pred konvencijo, sem omenil konvenčnemu predsedniku Andyju Grumu, da bo Detroit zmagal. Br. Grum mi pritrdi in pravi, da mi bo kupil nov klobuk, če se prihodnja konvencija ne vrši v Detroitu. "Dobro, glej, da boš besedo držal," mi pravim. Res jo je držal in tako sem prišel na združitveni konvenciji do novega klobuka.

Jerry Previc.

Cankarjeva spominska proslava

Cleveland. — Kot že več let, tako bo tudi letos Cankarjeva ustanova proslavila spomin smrti Ivana Cankarja. Slavnost se vrši v nedeljo, 14. dec., v Narodnem domu na St. Clairju. Za letošje je odbor aranžiral varijetni program, ki bo prav zanimiv.

Odbor je med drugimi povabil odlično pevko Ann Beniger iz Chicago. Ona je že večkrat nastopila na različnih proslavah. Tako smo jo slišali in bili presenečeni tudi na zadnji konvenciji SNPJ v Pittsburghu. Med drugimi dobrimi pevci in pevkami je ona odnesla krono.

Da bo program zelo lep in privlačen, o tem ni dvoma. Po programu pa bo ples in prosta zabava. Za ples bo igral eden najboljših orkestror, namreč John Peconov. Pa tudi potreba bo v vseh ozirih dobra. Spodaj podpisani vas vabi, da pridete v velikem številu, da dostojno počastimo spomin na našega velikega Ivana Cankarja. Takih borecev za pravico in boljše človeško družbo nam je manjkalo prej, nam jih manjka sedaj in nam jih bo manjkalo tudi v bodoče.

To je bridka resnica. Ako je v stari domovini še kdo njemu podoban, nam ga bo ubil nacifašizem. Saj vidimo oziroma čitamo, kaj se tam godi in kaj tam delajo. Ako je le polovica res, je grozno.

Se enkrat: vsi na spominsko slavnost Cankarjeve smrti 14. dec. v SND na St. Clairju. Pričetek programa ob treh popol-

dne. Pridite in pripeljite svoje prijatelje in prijateljice, ker bo dovolj zabave in duševnega užitka za vse. Pomagali boste dobri stvari: Cankarjevi ustanovi in Cankarjevemu glasniku. V stari domovini bi radi pomagali, tudi zabavali bi se radi, toda se ne smemo, ker nad njimi vihtijo bližnaci fašisti.

Anton Jankovich, zastopnik.

Po konvenciji

West Allis, Wis. — Veliko je bilo že kritike v Prosveti glede dvanajste konvencije SNPJ. Pričakoval sem še hujše, toda se je malo poglobilo. Na mestu bi bila kritika o slabem prostoru, postrežbi in podnebu. Se vidi, da slovenski narod mnogo preneša in potrpi.

Ravno dnevničke so bile velike, če upoštevamo, koliko je bilo delegatov in delegatkinj, ki niso doma nič zamudili, jih je vse počakalo in lahko bi bili glasovali za \$10 dnevničke. Toda ravno oni so bili najbolj za visoke plače. Tu se je videlo, komu je pri srcu jednota in njena blagajna.

Slovenska naselbina na Butlerjevi cesti je v zelo pustem kraju in ubogi naši ljudje, ki tam živijo. Prijatelj, ki je pred leti tam živel in delal pri Heinzu, mi je pravil, da je hodil tri leta na delo po stopnicah, katerih je bilo 380. Na vprašanje, kako je bilo pozimi, kadar je bilo snežno ali ledeno, je dejal, da se je kar v skledo vsedel, noge v zrak in se v skledi drsal na delo in še kako hitro je bil v tovarni kislih kumarcev. Ta je pa lepa, sem si mislil in se smejal še potem, ko se je on odstranil. Rekel je, da bi tam ne mogel več živeti, ker se je tukaj privadil.

V resnici ni Pittsburgh prapravno mesto za take konvencije kot je bila naša dvanajsta. Jaz sem se čudil tistim, ki so priporočali in delovali, da se je tam vršila. [Tone Jurca iz Detroita je imel prav, ko je še pred konvencijo svaril. Strinjam se tudi s Prosvetinim zastopnikom v Penni, ki je pisal, da bi bilo treba nategniti ušesa onim, ki so konvencijo spravili v tisti zakajeni kraj, ne pa Ribničanu, da bi dvorano razširili.]

Po pravici povedano, delegatje naj bi pustili prostor v Prosveti drugim dopisnikom, naj se zgrajajo nad zadnjo konvencijo, ker vsaka je slabša od prejšnje. Po konvenciji pa delegatje še doma lažejo, kako so glasovali in kako delovali na konvenciji za blagor organizacije in članstva. V resnici pa ni dal glasu od sebe — vsaj jaz ga nisem slišal. Zato je priporočljivo, da društva dobro pazijo, ko bodo prihodnjič izbirali delegate, da bodo dali delegatski mandat le takim, katerim je organizacija res pri srcu in ki so se zmožni zastopati njih društvo.

Ako bi bila konvencija storila vsaj to, da bi dobili nazaj sobotno številko Prosvete ali pa povečali tedensko, da bi se lahko več pogovorili z dopisovanjem. Na ta način, kot je sedaj, gotovo ne bomo napredovali. Bivši zastopnik Prosvete se je izrazil, da garantira sto naročnikov več v naselbini, če dobimo sobotno izdajo. Sedanjí zastopnik se tudi pritožuje, da naročniki puščajo list radi tega, ker ni sobotne številke. Jaz se strinjam z br. Langerholcem. Glavni urad naj se posvetojuje in nam na kak način preskrbi sobotno številko, pa bomo zadovoljni. Mi nismo nikoli

dovolili, da preneha sobotna številka Prosvete, zato si tudi jemljemo pravico, da jo zahtevamo nazaj. To bi bilo v splošno korist posebno sedaj, ko smo združeni in veliki in potrebujemo večji list.

Ko je bila konvencija končana, kar smo težko pričakovali posebno oni, ki smo v hotelu imeli sobe na vzhodni strani, kjer nas so ponoči vlaki vedno nadlegovali z velikim ropotom, smo se s tremi clevelandskimi delegatki — Zarnik, Mlakar in Božič — dogovorili, da se takoj podamo proti metropoli. Rečeno, storjeno. Šofiral je Zarnik in brez vsake nezgode smo dospeli na cilj. Mlakar se je oglasil z "O zdaj gremo, o zdaj gremo, nazaj nas več ne bo." Božič mi je sekundiral in pridružila sva se tudi midva z Zarnikom, pa je bil kvartet. In tako je vožnja hitro minila, za kar gre hvala v prvi vrsti vozniku, ki je tako spretno šofiral.

Ko pridemo v Cleveland, smo se poslovili. Mlakar in Božič sta se odpeljala s poulično, mene je pa Zarnik spravil pod svojo streho. Njegova soproga je hitro napravila okusno večerjo, potem pa k počitku. Smelo trdim, da sem se počutil kot doma in prvič po dveh tednih sem se zopet pošteno naspal.

Drugo jutro pa po mestu, da si ogledam narodne domove. Pri tem mi je delal velike neprivlačne vihar, ki je lomil veje, podiral drevje in trgjal reklamne napise. Ustavil sem se na cesti sv. Klare, da si ogledam tam narodno palačo. Ko sem leta 1915 pribežal iz Evrope, sem se v Clevelandu ustavil teden dni. Takrat še ni bilo toliko stavb. Kakšna razlika je nastala v tem času. Narodni dom zavzema ves blok. V njem so na pročelju slovenske trgovine in uradi, zdaj pa dvorane in tudi veliki družabni prostori. Tam sem izvedel novico, da je milvaški Obzor dobil za službeno brco pri organizaciji, katere je bil glasil.

Tam sem vprašal po "večnem popotniku" in Barbiču, toda sta se zgubila na konvenciji. Potem so mi predstavili našega marljivega Zorkota in rojaka Cento, pa smo se odpeljali in ogledali še druge narodne domove. Toda vsled burje in stopnic, ki so mi odveč doma ali drugje, sem približno onemogel. Cilj sem površno dosegel. Iskrena hvala Zorkotu in Centi za uljudno postrežbo. O priliki bom vrnil, če bo mogoče. Prav tako iskrena hvala tudi vsem drugim, ki so mi pripomogli do mojega cilja, posebno pa družini Zarnik in moji sestrični.

Iz Clevelanda sem jo odkuril proti Indianapolisu. Tudi o tem bi se dalo veliko pisati, kar mogoče tudi storim pozneje.

Joseph Radelj, 686.

S POTOVANJA
"BIG TONYJA"

III.

Oakland, Cal. — Naj nadaljujem moj opis našega potovanja. Moj načrt je bil, da ostaneva z ženo v Kansasu do 8. septembra. Imava torej šest dni in v tem času bova skušala obiskati naše prijatelje in sorodnike. Nečak Jože, ki se je z nama pripeljal, je vzel očetov avto in šel po svojih potih, ker je še mlad, midva pa po svojih.

In tako sva se 3. septembra popoldne podala k našim dobrim prijateljem mrs. in mr. Frank Rugel v Radley. Ko se pripeljeva pred hišo, je mrs. Rugel pomivala posodo zunaj pri vodnjaku. Tako sva jo iznenadila, da je takoj pustila delo in prišla do avta. Naša mama se je že skobacala iz kare. Segli sta si v roke in delili poljubčke; v istem času sem se tudi jaz izkobacal iz kare, se približal naši gostoljubni prijateljici in rokovanja ni hotelo biti konec, za nameček sem pa tudi poljubček dobil.

Nato grem iskat očeta, ki ga najdem na njivi, kjer sta ga dva velika konja vozila sem in tja. Tudi njega sem zelo "surprajzal". Takoj je delo suspendiral za tisti dan. Veliko sva si imele povedati. Ponudil nama je jerperge, katere sva z veseljem sprejela. Vreme je bilo lepo, družba vesela in misus nam je takoj postregla s hladnim pivom. V istem času sta prišli na

obisk tudi dve sestri iz Yalu Jenčić po imenu. Naprosile me, da sem jim eno zaigral, ko so bile radovedne, če se zna. Zaigral sem jim "Beer Barrel Polko". Mr. Rugel je pograbil eno tistih deklet in plesala sta kar na verandi.

Drugi dan se peljeva na obisk v Armo, kjer se ustaviva pri šem Tonetu Shularju. Pri njej sva dobila tudi razglednice mesta Arme, s katerimi smo na znanili naše potovanje naši družini in prijateljem. Napisal sem jih deset in poslal vse v Californijo. Isti dan smo obiskali na katere naše prijatelje v Frontnacu in okolici. Na potovanju gre čas hitro naprej. Mrs. Shular je našu povabilo na kosilo Nisva vedela, ali bi obljubila ne, ker nisva vedela, če bo nam čas dopuščal. Povsod so namreč našu povabilo na kosilo, pa se se bal, da bi obljubil v dva kralja, torej sem moral biti previden.

Drugi dan torej zopet k našemu Tonetu. Mrs. Shular je pravila okusno kosilo, Tone pa postregel z "železno" in pivom S Tonetom se poznavajo že mnogo let in se pri njem oglašajo kadar sem v Kansasu na obisku. On je zelo aktiven pri društvu, in tudi dober agitator za napredne delavske liste, kot sta Prosveta in Proletarec.

Drugi dan se pa peljemo njeni sestri Mary Tersinar, Farlington, Kans. Tersinarje imajo nekaj nad 200 akrov zemlje, tako da imajo dovolj dela in jela. Le škoda, da sta že pet letih in ne preveč pri dobri zdravju, kljub temu se vedno opravljata farmarska dela. Ti dni tukaj smo jih nekoliko pri senetili, ker nas niso pričakovali. Vsi so občudovali našo mamo, ker sem jim bil pisal pred dvema letoma, da so mi zdravniki povedali, da ne bo nikoli več hodila. "Sedaj sta se pa tako daleč pripeljala na obisk", dejali. Pojasnil sem jim, da tu zdravniki naredijo pomoto, naša mama pa je vse prevarila, tu mene. Vsi smo se smejali in bili veseli, da se je vsaj toliko zdravila, da zopet hodi. Poudarili so nama zračni kvartir, k terega pa sva odklonila, ker sva imela že vse pripravljeno v Rugljevih. Mrs. nama je napravila okusno kosilo, ker na farm se hitro kaj naredi, ko imajo doma, gospodar pa je prinesel novega vina. Poslovila sva se prej pa smo se dogovorili, da svidimo v nedeljo, 7. septembra v Yalu na seji kansaške federacije SNPJ in tako je tudi bilo.

Sedmega septembra je bil le dan. Z mano se peljeva v Yalu na federacijsko sejo, ki je bilo dobro obiskana — okrog 40 članov in članic. Na tej seji so bili tudi vsi kansaški delegatje le konvencije SNPJ. Razpravljali in debatirali so največ o novih pravilih. Nekdo izmed navzočih je bil mnenja, da je nevarno pošiljati delegate v Pittsburgh; Pa kjer jih bodo mogoče zopet nagajati s kamenjem kot so jih v pittsburski konvenciji leta 1915. Pa menda ni bilo nič takega, ker v Pittsburghu nisem videl nikogar z razbito bučo.

Seja je bila kratka in mirna. Zame je bilo to imenitno, ker sem imel priliko videti svoje stare prijatelje in seveda tudi prijateljice. Na zahtevo predsednika sem po končanem zborovanju zaigral navzočim par komadov na koncertino, nato karjaj pa so vsem postregli hladnim pivom brezplačno. Potem smo se še enkrat poslovili od naših prijateljev v nadi, da se še vidimo. Sedaj pa zopet domov k Rugljevim.

Ker sva drugi dan odpotovala, smo se tisti večer imeli imenitno. Navzočih je bilo dosti naših prijateljev in vsi sorodniki — družina Tersinar in družina John Kocjan — mr. Rugel je bil pa pri den natak. On je skrbel, da ni bil nihče žejan, mrs. Rugel pa je prinesla prigrizka. Vsi so nam želeli srečno potovanje in zahtevali, naj se na povratku zopet oglašiva pri njih, ker se bo v itak peljala preko Kansasa. Enmalno sem obljubil, enmalno pa tudi ne, a končno se je to zgodilo.

Drugi dan vstanem zgodaj zjutraj, pregledam "lizo", če je vse okey, in znesem naše kofčke v avto. V tem času je bil frustek že gotov, potem pa s poslovnico od Rugljevih, zase.

(Dolje na 2. strani.)

Slika kaže angleško bojno ladjo v bližini Singapura.

ODPLAVLJENCI

IVAN JONTEZ

(Se nadaljuje.)

No, in mladenič je sprevidel, da ga je res preveč lornil, pa se je lepo pokesal svojega greha, dobil odvezo in z božjo pomočjo postal naš Veliki Pesnik.

"Tako je!" se je v potrdilo Česnovih besed dvignil na noge Jošt Trska, prekrizal roke na prsih ter se pobožno zagledal v strop "Rodoljubove" uredniške sobe, kjer se je vršil ta zgodovinski sestanek. "Vsi smo nagnjeni k grehu, zlasti v mladih letih, zato pa nam je tudi vedno odprta pot kesanja in milosti božje... Veliki Pesnik je grešil v mladosti, bil je puntar proti cerkveni in posvetni gosposki, pa je pravočasno uzrl pred seboj stezo kesanja in spokornitve ter obrnil izkušnjavcu hrbet. Potem je živel, delal in umrl kot se spodobi za poštenega kristjana. Sam sem videl, kako so ga pred smrtjo obhajali in pomazili s svetim oljem!"

"Videl si to!" se v zboru vzdiknili zbrani starešine in nenadoma so občutili v sebi silno spoštovanje do Jošta, ki mu je bilo dano od blizu videti take velike reči.

Jošt je ponižno sklonil glavo. "Božja volja je bila, da mi je bilo dano biti priča temu svetemu dogodku, da vam zdaj lahko pričam o tem..."

Urednik "Rodoljuba" in ostali zborovalci so ves čas molčali, kajti tako se jim je videlo najbolje, — kdo bi se namreč mešal v tako učene pogovore?

Basaj pa je z debelim basom prikimal: "Kampelci ste, naj reče kdo kar hoče! Učene glave — nisem niti slutil, da toliko veste o takih, rekel bi, vsaj zame nepraktičnih stvarih..."

"Ta stvar ni nepraktična, Mr. Basaj," je protestiral Anzel Česen ter se priklonil pred debelim Basajem trebuchom. "Je pa praktična. Politično pomeni za nas mnogo. Zbrali bomo okrog sebe — mislim sem reči: okrog vas — ves narod v metropoli, ga vodili okrog spomenika Velikega Pesnika na vrhvi in njegovi glasovi bodo sigurni v vašem žepu... Spomenik bo za nas nekakšna božja pot, kjer se bomo od časa do časa v masah shajali ter utrjevali našo slogo..."

Basaj se je zadovoljno zarežal, pokazal nekaj rumenih škribin in zlatih kron, ter pomežiknil Anzelu s svojimi prašičjimi očmi. "Imeniten dečko, pogledati bo treba, da boš avanziral višje... Da, da, zdaj mi je stvar jasna... ti si res imeniten dečko, Anzel moj, dobre oči in nos imaš... da, da, le kar zanesite se name, 'Rodoljub' vam je na razpolago..."

Nato je bilo svečano in soglasno sklenjeno, da gredo takoj na delo, da se ideja razbodbena nad narodom ter začno nabirati prispevki. Basaj pa je dobil nalogo, da izprosi od mestne vlade, ki je bila v republikanskih rokah, kos zemlje v enem izmed mestnih parkov, na katerem bo stala soha Velikega Pesnika.

Ko je stvar prišla v javnost, je takoj naletela na odpor skupnega naprednega in svobodniškega tabora.

"Ti ljudje niso upravičeni postavljati spomenika Velikemu Pesniku!" je zapisal Feliks Kalan, urednik večkrat neodvisnega dnevnika "Demokracije", ki je dobro poznal dela Velikega Pesnika ter jih rad citiral, še bolj pa Basaja in njegove in svoje ambicije. "Demokracija" in "Rodoljub" sta si bila sploh vedno v lasih, to pa predvsem zato, ker so imeli ljudje, ki so bili zbrani okrog njiju, nasprotujoče si politične in gospodarske ambicije in ker je vsaka skupina imela tudi svoj posebni denarni zavod.

"Saj je Veliki Pesnik baš te sorte ljudi najbolj

bičal, jih zaničeval do skrajnosti, ker drugega tudi vredni niso bili in niso danes. Zda si ga pa lastijo! Sramota! Tega ne bomo dopustili! Veliki Pesnik je naš!"

Jakob Muren se je pa v "Našem času" glasno zakrohotal: "Hoho, ta je pa lepa! Basaji, Pezdirji, Fiki in Česni bi postavljali spomenik Velikemu Pesniku! To je pa res malo pregroba šala! Saj možaki niti ne vedo, kdo in kaj je bil Veliki Pesnik, niso si na jasem, ali je živel v Trubarjevi, Prešernovi ali Aškerčevi dobi!"

Nato je navedel najzanimivejše podrobnosti s prvega sestanka spomeniškega odbora — oba tabora sta imela povsod svoje špijone — in naprednejši del metropole se je nasmejal do solz, dočim so v Basajevem taboru grdo kleli ter ogorčeno zmerjali Jakoba in Kalana z narodnima izdajalcema in še sočnejšimi priimki.

Vmešali so se na obeh straneh še manj znani rojaki, polemika je bila ostrina in brezobzirna, končno pa je "Rodoljub" umolknil kot bi odrezal, kajti na duri so potrkale mestne občinske volitve, ki so bile za Basaja važnejše od spomeniškega vprašanja.

Ob začetku zime, kmalu po končanih občinskih volitvah, v katerih je zmagala stranka, kateri je bil udinjan tudi Basaj, se je vodstvo Slovenskega družabnega doma v vzhodnem mestnem predmestju odločilo vprašati umetnika Pavla Iskra, da bi priredil razstavo svojih del v njihovem domu. Dom je ponudil umetniku dvorano brezplačno na razpolago in umetnik je ponudbo sprejel. Za idejo se je posebno zavzemal domov predsednik Mike Žgeč, pošena, odkrita gorenjska duša, ki je menil, da bi tako povzetje močno dvignilo ugled tamošnje slovenske naselbine. Za stvar se je poleg drugih zavzel tudi Jakob, ki je Iskra in njegovo delo zelo spoštoval, ter pisal pozive na kulturno zavodne rojake, naj posetijo razstavo ter tudi drugače pomagali pri stvari.

Iskra je živel v metropoli šele dobro leto dni. Prišel je z Zapada, kjer je preživel mnogo let svojega življenja in kjer je bil v umetniških krogih in med ljubitelji umetnosti priljubljen in spoštovan. V metropoli se je naselil začasno, ker pa je v tem nastopila ekonomska kriza, ki je prisilila Slovenski posojilni zavod, v katerem je imel naložene vse svoje prihranke, da je ustavil izplačila, je ostal v metropoli. Nastanil se je v hiši, ki je bila last posojilnice, ki mu je najemnino odračunavala od zamrzle vloge. Da ni njegov denar zamrznil, bi se bil Iskra vrnil na Zapad, tako mu pa ni preostajalo drugega kot ostati v metropoli. Sicer je imel na Zapadu prijatelje, ki bi mu radi pomagali, če bi mu mogli. Če bi mu mogli... Sicer pa je bil Iskra tak človek, da bi ne maral iti nazaj, tudi če bi vedel, da bi mu prijatelji lahko pomagali, kajti on ni hotel biti nikomur v breme.

Toda poštenega stanovanja mu zavod ni prekrbel. Ob eni izmed glavnih prometnih žil, v središču slovenske naselbine, stoji starinska enonadstropna hiša, ki ima v pritličju dvojne trgovskih lokali, dvojne trisobnih stanovanj v ozadju in dvojne štirisobnih stanovanj v prvem nadstropju. V to starino brez centralne kurjave so porinili Iskra z njegovo družino.

Iskrino stanovanje je bilo v prvem nadstropju. Obstojalo je iz prednje sobe, v kateri si je uredil zasilni atelje, majhne stranske luknje, v kateri je spala njegova dvajsetletna hči, srednje sobe, v kateri sta spala on in žena in kuhinje v ozadju. V srednji sobi so imeli malo peč na premog, ki bi imela greti celo stanovanje, grela je pa le svojo najbližjo okolico, dočim je bilo v ateljeju navadno jako hladno. (Dalje prihodnjič.)

Deželna vinska klet

I. IZ DNEVNIKA KONTROLORJA ALEKSANDRA KURNIKA

Fr. Milčinski (Nadaljevanje.)

Vlado je rekel, čemu se kregam, naj rajši pijem.

Saj pijem! — Tega si ne dam od nikogar očitati, da ne pijem — od nikogar! Tudi ne od svojih prijateljev! Ampak kar je res, je res, in Ljubljancje naj nikar ne mislijo, da so čisto vso modrost kar sami pojužinali. Marš kaj, kar beremo o njih, nam deželanom ni všeč! Ne maram govoriti, toliko pa povem, naj si nikar ne domišljujejo, da imajo že ves svet na vajetih!

Prav nalašč, da bodo vedeli, sem prišel na svojo roko, po lastnem predurku, pokušati! Kaj mi mar!

Pa baš iz tistega sode sem šel pit, iz sode št. 20, ki so se ga najbolj ogibali. Nalašč! Kaj mi mar!

Vino je bilo malo motno, sicer pa čisto pitno. Masa je seveda pokušala z očmi in ne z jezikom. In Slovenci smo sploh premalo samostojni, do lastnega mnenja se sploh ne upamo povzpeti, le za tujim se lovimo, pa naj ga pes prinese na repu! Šalobarde! Zato pa tudi ves svet pometi z nami!

Vino št. 20 je bilo prav pitno, ko se mu je človek privadil. Boljše je bilo, nego sem sam mislil skraja. Režko, pa brez vsiljive kislobe. Okus je polnil vsa usta in je bil trajen. Naravnost izborna kapljica! Tako zlahka že dolgo nisem pil vina in vesel sem ga bil in ponosen sem bil nanj! Bežite, vi Ljubljancje, s svojimi visocimi sodi! Šalobarde! Št. 20 pridite pokušit, potem govorite!

Vlado je zopet stal v kotu in "oturalal" kakor obseden. Šel sem ponj in ga vlekel pred svoj sod. "Tega pokuši, šalobarda!"

Pokusil je in rekel, da je vino motno. To je bila vsa kritika izobraženega Ljubljancja!

"Še eno izpij, saj jaz plačam!" sem mu ukazal. "Pa oči zatitni in potem izreči sodbo! Ampak pazi! Vino ne sme trpeti krivice! Jaz sem za to, da ne! Vam že pokazem!"

Zbirale so se okoli naju še druge šalobarde, ki so tudi pričele pokušati moje vino. Tako je prav! Saj se da pri nas marsikaj doseči, le odločnosti je treba in pa vztrajnosti in sposobnosti seveda; kje bi že lahko bili Slovenci, ako bi se tako delovali! Ali kaj, ko nimamo moči, pravih mož... oziroma imamo, le na površje se jih ne pustijo! O, če bi jaz...

Rrrrrriink!

Tisoč vragov, kako sem se ustrašil! Ali se klet že zapira? Saj je šele deseti!

Rrrrrriink!

Oho, mi protestiramo, saj nismo otroci, da bi se nas spat gonilo!

Rrrrrriink!

Oho, oho! Zda pa še luči ugašajo! Škandal! Saj se lahko človek ubije, predno najde do stopnic! Naj bi v Črnomlju kak krčmar kaj takega poizkusil, no...

Reči moram: Ljubljana napravila jako slab vtisk name! Človek neosebno deluje za deželno dobrodelno združenje in se žrtvuje najplemenitejšim namenom, v zahvalo pa ga proče gonijo! Potem lahko tožijo, da stranka propada! Na ta način se ne pridobivajo ljudske simpatije! Ne proče poditi, ampak privabljati je treba občinstvo. Toda intendant vinske kleti ni nič srca za narod; če bi ga imela, bi že zdavnaj prirejala ljudske vinske pokušnje pri znanih cenah. Ampak za tako važno socialno nalogo nima frakarska gospoda na čelu vinske kleti prav nič zmisla in ga nikdar ne bo imela... Demokratiizacije je treba! Potem se nas ne bo metalo čez prag! — Tepel se ne bom, seveda sili še umikam, ali Ljubljano si zapomnim!...

Seveda, drugi dan je bilo v

(Dalje prihodnjič.)

Bo cenejšo

Žena: Torej mi ročeš kupiti kužnjo? Menda ti bo bolj prav, da se prehladim in dobim nahod?

Mož: Da, tvoj nahod je še vedno cenejši od kužnje.

(Dalje prihodnjič.)

Seveda, drugi dan je bilo v

Leading the Way to Victory Over TB.

listih, da je bila vinska pokušnja izvrstno obiskana in da so najbolj ugajala ta in ta vina: silvanec št. 18, tičnica št. 9 itd. — Moja št. 20 ni bila imenovana, dasi se je nazadnje zelo pridno zahtevala! Zakaj ni bila imenovana? Zato, ker je dotično poročilo dalo ravnateljstvo vinske kleti samo v liste! In to je nezasiščen evropski škandal!

Cepprav sem le zaničevan zunanji rodoljub, vendar se ne bojim, očitno in brez ozirov tukaj izjavljati, da smatram za skrajno koruptno, ako ravnateljstvo samo, v lastni režiji, piše ocene o svojih prireditvah! V imenu javne morale zahtevam jasno in glasno, da se mora takim nezdravim razmeram narediti takoj konec!

Gorje narodu, ako ostanejo moje besede glas pijočega v puščavi!...

II. Od upravnštva deželne vinske kleti

Ker se nam je zadnjič očitalo, da pačimo sicer ne vina, pač pa javno mnenje, kar smo baje zakrivali s svojimi skromnimi informativnimi noticami o vinski pokušnji, smo, da se operemo slehernega suma, izročili oceno svojih vin strokovnjakom.

Učeni gospodje so imeli že svojo sejo, dolgo in živahno. Prišel nam je v roke zgolj sledeči krokarski zapisnik. Ker ne vemo kaj pametnega pričeti z njim, objavljamo celega brez komentarja. Za njegove, po vinu in tobaku dehteče dovrtice pa ne prevzemamo nikake odgovornosti.

ZAPISNIK

sestavljen pri izključnem privilegiranem vinodnem uradu v Ljubljani.

Navzoči: Podpisani

Ker se pa nič ne ve, kako bo kaj s podpisni ob sklepu zapisnika, se iz previdnosti vsi udeleženci koj skraja navedo tudi imenoma.

Predsednik: Lavoslav Pika, c. kr. gimn. prof. v pok., mestni oče, član komisije za osuševanje barja, predsednik literarnega pogrebnege urada "Lavor na rakvi", predsednik mlekarke zadruge v Ljubljani, podjetnik za odvažanje smeti.

Zapisnikar: Fridolin Žolna, čisto neškodljiv človek, nikomur na poti.

Prvi vinski komisar: Blaž Močerač, vinogradnik na Dolenjskem, prodaja vina čez cesto.

Drugi: Cvetko Mehur, vinogradnik v Koromandiji nad Kranjsko. (Ga še ni, pa gotovo pride. Se je opravičil, da je zaradi važnih zadev. Nemara po kaki ženski.)

Tretji: Tugomir Udriga, veletrgovina z vinom, podružnice v vseh večjih mestih.

Četrty: Ivan Zajec, mešanec od Sy. Petra in posestnik kravatv v narodnih barvah. Pije extra statum in pravzaprav ni zavezan imeti kakakega mnenja.

(Dalje prihodnjič.)

Bo cenejšo

Žena: Torej mi ročeš kupiti kužnjo? Menda ti bo bolj prav, da se prehladim in dobim nahod?

Mož: Da, tvoj nahod je še vedno cenejši od kužnje.

Maribor nekdanj in do okupacije

(Nadaljevanje.)

Tisk

Poleg Časopisa za zgodovino in narodopisje, ki ima sedaj že priložni Arhiv, za zgodovino in narodopisje, izhaja v Mariboru še nekaj revij in istov: Naš dom (Cirilova tiskarna), nastal l. 1909, urejuje ga sedaj dr. Fran Sušnik; Vzajemna svoboda, ki jo izdaja socialistična Vzajemnost (Ljudska tiskarna); Obzorja, glasilo Umetniškega kluba (Mariborska tiskarna), urednik dr. V. Kralj; Roditeljski list, ki se bori za izboljšanje domače vzgoje in življenjskih pogojev sodobne družine v gmetnem in duhovnem pogledu in daje očetom in materam potrebno vzgojno znanje. List se bo tiskal s prihodnjim letom v Ljubljani (Učiteljska tiskarna), uredništvo pa ostane v Mariboru; urednik je prof. Gustav Šilih; verski list Nedelja (Cirilova tiskarna); Vzajemnost, glasilo Vzajemnosti, stanovsko-ekonomskega društva duhovnikov ljubljanske in lavantinske škofije (Cirilova tiskarna); strokovni list Gozdarski vestnik (Mariborska tiskarna), urednik inž. Stanko Sotošek, Gasilec (Cirilova tiskarna), urednik Fr. Kramberger, in Naše gorice (Cirilova tiskarna); uredništvo pa imata v Mariboru: Popotnik (ki je več let tudi izhajal v Mariboru), urednik E. Vranc, in Planinski vestnik, urednik dr. Josip Tominešek.

Med časniki je tednik Slovenski gospodar dosegel že častljivo starost: dvaindesetdeseto leto. V 1. številki I. letnika dne 16. januarja 1867, ko je bil ustanovljen, je bilo zapisano na njegovi prvi strani: "V Ljubljani, Celovcu, Gorici, Trstu izhajajo slovenski časniki in se na svitlo dajo vse vrste dobre knjige. Samo mi štajarski Slovenci... nimamo svojega časnika za naše ljudstvo, kateremu je gotovo jako treba poučevanja." Napovedal je, da si bo "prizadeval... poučiti naše ljudstvo v domači, lahko razumljivi besedi: v raznih gospodarskih pa tudi političnih in narodnih stvareh." Ob njem je šla borba slovenskega naroda za svoje pravice in Slovenski gospodar mu je v tej težki borbi zvesto stal ob strani. Nikoli ga ni zapustil. Zato lahko rečemo: kdor bo pisal kdaj zgodovino Slovenskega gospodarja, bo pisal tudi zgodovino slovenskega naroda v teh letih. In še lahko rečemo: hiša, ki je bila v teh letih naročena na Slovenskega gospodarja, je bila vedno trdno slovenska, nikoli nemakarska. Poleg tega častitljivega tednika izhajajo sedaj v Mariboru še dnevniki Večernik, tednik Edinost in Delavska politika ter humoristični list, ki skrbi za zabavo in si je pridobil že lep krog bralcev.

L. 1924 je Cirilova tiskarna ustanovila prvo knjigarno; to je bila prva slovenska knjigarna v Mariboru. Založništvo pa se še do danes ni moglo nič kaj razviti. Cirilova tiskarna se je v prvih letih svojega obstoja pečala z založništvom le bolj slučaj-

no, nato pa je ustanovila in začela izdajati Cirilovo knjižnico: vrste prevodov in tudi izvirne povesti. Te knjižnice je izšlo čez 130 zvezkov. Letos pa si je Cirilova tiskarna pridobila veliko zaslug s tem, da je založila in izdala knjigo "Veje v vetru", pesniško zbirko Vide Taufnerjeve, naše najboljšje sodobne pesnice. — Tiskovna založba v Mariboru, ki je bila ustanovljena 1925, je izdala doslej 13 knjig: povesti, romane, poljudne priročnike, gospodarske knjige (med leposlovjem: R. Maister, Kitica mojih; Makso Šruderl, Človek iz samote; Makso Šruderl, Izgubljena zemlja).

Društva

Društveno življenje je kakor povsod drugod po Sloveniji, zelo pisano in živo. Koliko idealnega in požrtvovalnega dela je v njem! Vse to življenje se iz Maribora razliva po deželi, jo budi in krepi.

Ce ob tem skromnem in seveda nikakor ne popolnem pregledu kulturnega življenja v Mariboru premislimo, koliko je še na teh svetih tleh slovenskemu narodu odtujenih, zato njegovemu razvoju sovražnih ljudi, ki pa vsi dobro žive na račun njegovih žuljev in prizadevanj, če pomislimo, kako so vsi ti od naroda odpadli ljudje kulturno neplodni ter vse, kar je slovenskega, prezirajoči in zasmejujoči, — se moramo kar čuditi temu kulturnemu razmahu slovenskega naroda tu na severni meji. Živo kulturno življenje, ki sega iz mesta na podeželje, je priča, da se vse preraja in da bo bodočnost, nad katero naj bolj božja previdnost, vedno bolj svetla; saj mlad narod gre preko vseh ran in bolečin.

(Dalje prihodnjič)

Materialist

—Ne oženim se, dokler ne najdem žene s tremi odličnimi lastnostmi.

—Kakšne pa morajo biti te lastnosti?

—Biti mora premožna, imeti mora premoženje, poleg tega pa mora biti še bogata.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

★

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerno, umijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-58 S. LAWNDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri anketnem \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varoka reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrku, dravne in Kanado	\$6.00	Za Cicero in Chicago je	\$7.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	1.20	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plenu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priročeno pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime _____ Čl. društva št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2) _____ Čl. društva št. _____

3) _____ Čl. društva št. _____

4) _____ Čl. društva št. _____

5) _____ Čl. društva št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____